

Kontaktperson
Christi Kara
Alkohol- och tobakshandläggare

Regeringskansliet
s.remissvar@regeringskansliet.se

En möjlighet till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker

Er beteckning: S2022/00562

Länstyrelsen i Skåne län yttrar sig över Gårdsförsäljningsutredningens betänkande *En möjlighet till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker* (SOU 2021:95).

Möjligheten till försäljning, om än begränsad, skapar mervärden som också betänkandet lyfter, i form av ökad omsättning och fler arbetstillfällen. Att skapa tillväxt och sysselsättning är del av de livsmedelspolitiska målen kopplat till livsmedelsstrategin.

Länstyrelsen Skåne tillstyrker utredningens alternativa modell för gårdsförsäljning, där landsbygdkopplingen är tydlig, men anser att begränsningen till jästa drycker ska tas bort. Samtliga drycker som kan erhålla tillstånd för provsmakning bör även omfattas av möjlighet till gårdsförsäljning. Ställningstagandet görs under förutsättning att detaljhandelsmonopolet kan garanteras.

Utöver ovan sagda vill Länstyrelsen lämna följande synpunkter.

Definitionen av gårdsförsäljning

Huvudförslaget i utredningen, där begreppet ”gårdsförsäljning” innebär besök och möjlighet att köpa alkoholhaltiga drycker oavsett geografisk belägenhet, bidrar till större tillgänglighet.

Länstyrelsen Skåne anser att det alternativa förslaget i betänkandet med en tydligare koppling till gårdsförsäljning som ett besöksmål på landsbygden utanför tätort är att föredra. Det alternativa förslaget bör även tillåta spritdrycker eftersom det är del av de lokalproducerade produkterna och kan enligt nu gällande lag omfattas av provsmakningstillstånd.

12.2.2 Konsekvenser för folkhälsan

I utredningens konsekvensanalys lyfts att möjligheten till gårdsförsäljning förväntas leda till en ökad marknadsföring, ökat intresse samt ökad efterfrågan och försäljning

av alkohol. Därmed innebär förslagen ett avsteg ifrån ANDTS-strategin där det framgår att ”*Den svenska ANDTS-politiken bygger på kunskapen om att en av de mest effektiva åtgärderna för att minska ANDTS-relaterade skadeverkningar och problem är att begränsa tillgången och tillgängligheten till ANDTS.*”¹ Därtill är också det första målet med strategin att ”*tillgången till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak- och nikotinprodukter samt skadeverkningarna av spel om pengar ska minska.*”² Tillgängligheten kommer att öka med anledning av att detaljhandel möjliggörs på fler försäljningsställen än idag. Även förslaget om att tillverkningsställena kommer få bedriva detaljhandel under samtliga dagar i veckan kl. 10.00 – 20.00, vilket är mer generösa öppettider jämfört med Systembolagets öppettider, kommer bidra till en ökad tillgänglighet av alkohol. Länsstyrelsen Skåne anser inte att ett arbete för att stimulera sådana ökning av tillgången och tillgängligheten av alkohol är förenlig med målet för ANDTS-politiken om att begränsa tillgång och tillgänglighet till alkohol, vilket särskilt ska beaktas vid ett eventuellt införande av gårdsförsäljning.

12.2.2 Påverkan på barn och unga

Av utredningen framgår att gårdsförsäljning medför en risk för att barn och unga blir påverkade negativt. Under ANDTS-strategins andra mål, *Barn och unga ska skyddas mot skadliga effekter orsakade av alkohol, narkotika, dopning, tobaks- och nikotinprodukter och spel om pengar*, lyfts att barn och unga har en höjd risk att drabbas av ohälsa relaterad till ANDTS och framhåller vikten av förebyggande insatser.³

En mer djupgående barnkonsekvensanalys bör göras kring vad dessa negativa konsekvenser kan innebära både på kort och på lång sikt samt säkerställa att införande ett av gårdsförsäljning inte går emot barnrättslagen där det bland annat anges att varje barn har rätt till hälsa samt där barnets bästa ska komma i främsta rummet.⁴

10.7.2 Kommunerna som tillståndsmyndighet

Länsstyrelsen anser att utredningens förslag i avsnitt 10.7 stämmer väl överens med dagens systematik som finns för tillståndsgivning inom alkoholområdet. Om en möjlighet till gårdsförsäljning införs bör de farhågor och problem som anges i avsnitt 10.7.2 tydligt beaktas.

Även om alkohollagens regler ska gälla lika i hela landet så ges de kommunala nämnderna i praktiken ett betydande handlingsutrymme. Detta utrymme ökas ytterligare av att reglerna kommer att sakna vägledande rättsavgöranden när det gäller tolkning och innebörd av de olika krav som utredningen föreslår för den som

¹ Regeringen, *Regeringens skrivelse 2021/22:213 En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken samt spel om pengar 2022–2025*, (2022), sid. 7

² sid. 29

³ Regeringen, *Regeringens skrivelse 2021/22:213 En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken samt spel om pengar 2022–2025*, (2022), sid. 43

⁴ Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, artikel 3 och 24.

vill erbjuda gårdsförsäljning. Därtill har tillsynsvägledningen som Folkhälsomyndigheten tillhandahåller idag fortsatt samma brister som Riksrevisionen påpekade i sin rapport.⁵ Ett betydande kommunalt handlingsutrymme kan i kombination med bristande tillsynsvägledning medföra att kommunerna i praktiken tillåter detaljhandel med alkohol på ett sätt som går utanför alkohollagens ramar. Detta sker redan idag genom exempelvis att kommunpolitiker går emot tjänstemäns förslag till beslut och beviljar serveringstillstånd av näringspolitiska skäl för sökanden som inte uppfyller alkohollagens krav. Det finns idag ingen möjlighet att överpröva eller klaga på ett för sökanden gynnande beslut som går emot alkohollagen. I utredningen finns inte heller något förslag på åtgärd för att förhindra eller rätta till i de fall tillstånd för gårdsförsäljning ges ut på felaktiga grunder. Den här typen av felaktiga beslut om tillstånd kan i sin tur riskera detaljhandelsmonopolet.

12.2.4 Konsekvenser för det offentliga

Konsekvensanalysen i avsnitt 12.2.4 bör ändras eftersom det är en felaktighet att länsstyrelsernas arbete endast består av att granska kommuners tillsynsplaner. Ett eventuellt införande av förslaget kommer medföra merarbete för länsstyrelserna, både i det initiala skedet med att stötta kommunerna i deras arbete inför lagändringen och även i det fortsatta arbetet med tillsyn över ytterligare ett område samt fortlöpande råd- och stödverksamhet för kommunerna genom vägledning och utbildning.

9.6 Om EU-domstolen skulle göra en annan bedömning, betyder det inte att monopolet behöver avskaffas

Länsstyrelsen Skåne besitter inte någon expertkunskap inom EU-rätten men utifrån utredningens egna slutsatser och de expertyttranden som lämnats in till utredningen framstår det som oklart om detaljhandelsmonopolet kan upprätthållas vid ett införande av utredningens förslag. Länsstyrelsen Skåne tillstyrker förslaget om att införa gårdsförsäljning under förutsättning att detaljhandelsmonopolet kan garanteras.

De som medverkat i beslutet

Detta yttrande har beslutats av länsöverdirektör Ola Melin. Föredragande var alkohol- och tobakshandläggare Christi Kara. I den slutliga handläggningen av ärendet medverkade även enhetschefen Ulrika Jerre.

Ola Melin

Christi Kara

Detta beslut har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

⁵ Bädda för bättre tillsyn – statens vägledning av kommunal tillsyn, RIR 2018:31, sid. 52